

การอนุรักษ์และพัฒนาย่านพาณิชย์กรรมเก่า ชุมชนบ้านสิงห์ท่า อำเภอเมืองยโสธร จังหวัด ยโสธร

The Conservation and Development of Old Commercial Area of Ban Singtha, Yasothon

เบญจรงค์ ทุมปัดชา¹

Benjorong Toompudcha

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์เมือง 2) ศึกษาเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่าในประเด็นทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ 3) เสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมคุณค่าของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจ สังเกต และบันทึกภาพลักษณะทางกายภาพของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่าและสภาพแวดล้อมโดยรอบ รวมถึงการพูดคุยสัมภาษณ์สมาชิกของชุมชน ตลอดจนนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาพบว่าย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีการก่อร่างสร้างตัวมาเป็นระยะเวลานานกว่า 200 ปี เคยมีความเจริญรุ่งเรืองและมีการติดต่อค้าขายกับต่างชาติ ซึ่งการเข้ามาอยู่อาศัยของต่างชาติทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ศิลปะ และสถาปัตยกรรมในย่านพาณิชย์กรรมเก่านั้น อาคารส่วนใหญ่ยังคงมีการใช้งานต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน มีเพียงอาคารบางกลุ่มที่เก่าและทรุดโทรมซึ่งส่วนมากเป็นอาคารไม้และดินที่ผุพังและได้รื้อ

1 สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สร้างใหม่ในรูปแบบตามยุคสมัยปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการรื้อสร้างใหม่หรือการต่อเติมซ่อมแซมอาคารโดยที่ไม่มี การเสนอแนะและควบคุมให้เป็นไปอย่างเหมาะสมกับย่านชุมชนเก่านั้นไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้รูปแบบสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์และทรงคุณค่าสูญสลายไปเท่านั้น หากยังจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพโดยรวมของย่านพาณิชย์กรรมเก่าอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าย่านพาณิชย์กรรมเก๋าส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เงียบสงบ ประชาชนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบสังคมครอบครัว การค้าขายในชุมชนมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และผู้คนสามารถสืบทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของย่านจากการบอกเล่าได้อย่างชัดเจน จากมิติทางกายภาพและมิติทางสังคมของชุมชน ทำให้เป็นพื้นที่แห่งนี้มีเอกลักษณ์มีคุณค่า สมควรอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ โดยการสร้างความชัดเจนทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและการบริหารจัดการ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำผังแม่บทที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์และบริบทของชุมชน การบริหารจัดการพื้นที่โดยสำนักงานเทศบาลเมืองยโสธร ต้องสามารถโยกย้ายความสำคัญของพื้นที่สู่แผนพัฒนาอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การอนุรักษ์และพัฒนา ย่านพาณิชย์กรรมเก่า ชุมชนเก่า บ้านสิงห์ท่า

Abstract

The present research is mainly aimed 1) to study theories, principles, and concepts relating to urban conservation and development 2) to study the identity of Ban Singtha in terms of physical, social, cultural and historical matters, and 3) to suggest suitable approaches for supporting the value of the old commercial area of Ban Singtha. Methodologically, the study was conducted sequentially. While physical characteristics of the old commercial area of Ban Singtha and its surroundings were observed and recorded, local people and scholars were interviewed. Then, all data were organized and analyzed. The study found that the old commercial area of Ban Singtha was established for more than 200 years. While it had a flourishing trade with foreigners, the integration in terms of culture, art, and architectural styles was quite obvious. Within the old commercial area, although large parts of buildings were still in use, some were deteriorated and rebuilt with contemporary styles. While the proper approach for conservation and development of the old commercial area of Ban Singtha was not available, it seemed that the existing valuable and unique buildings and the overall physical environment of Ban Singtha were unpredictable. The study also indicated that in general, the atmosphere of the community was clam and quiet. While people ways of life tied closely with their families, local trades had gradually transmitted from generation to generation. In addition, people could narrate the history of their community clearly. Thus, according to its physical and social matters, the area was

uniquely valuable and truly deserved for further study to determine the appropriate approach for conservation and development. Establishing a clear physical identity in commercial area of Ban Singtha, creating the participation of the community in development and management, improving related laws, built up the master plan is consistent with physical. However town municipality Yasothorn must be able to relate the importance of space to develop property.

Keywords: conservation and development, old commercial area, old community,
Ban Singtha

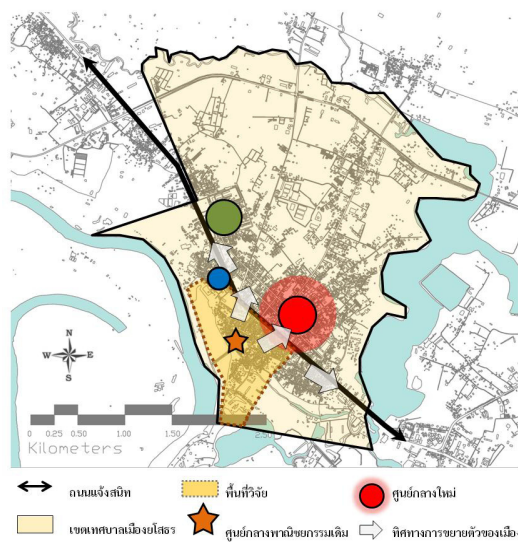
บทนำ

ยโสธรเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ดังปรากฏหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 มีชาวจีนและชาวเวียดนามทำการค้าขายบริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่าในปัจจุบันและมีศูนย์กลางที่บริเวณหลักเมือง ในอดีตเคยมีความรุ่งเรืองโดยเป็นศูนย์การค้าใหญ่ของเมืองยโสธร (วัชรภรณ์ เครือพันธ์, 2554) เห็นได้จากอาคารบ้านเรือน ตึกแถวทั้งปูนและไม้ สถาปัตยกรรมเก่าซึ่งเป็นอาคารพาณิชย์กรรม ต่อมาศูนย์การค้าดังกล่าวได้โยกย้ายไปยังพื้นที่แห่งใหม่ทางทิศเหนือเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ซึ่งก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของย่านพาณิชย์กรรมและกิจกรรมตามไปด้วย ส่วนศูนย์กลางการบริการ ศูนย์ราชการ และสถานศึกษานั้นได้ขยายไปทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกตามแนวเส้นทางคมนาคมสายหลักคือ ถนนแจ้งสนิทซึ่งเชื่อมระหว่างจังหวัดกับอำเภอต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ลักษณะกายภาพของเมืองยโสธรเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

บ้านสิงห์ท่าเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ติดกับแม่น้ำชีทางด้านทิศตะวันตก นับเป็นชุมชนเริ่มแรกของการตั้งถิ่นฐานเมืองยโสธร (ถนอม ตะนา และคณะ, 2546) ประชาชนมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายภายใต้บรรยากาศของเมืองเก่าที่สงบ มีการใส่บาตรยามเช้า การสัญจรที่เบาบาง สะดวกต่อการเดินเท้าราวกับอยู่ในชนบท ขณะเดียวกันถนนหนทางยังมีสภาพดี ยังมีการปูพื้นถนนบริเวณเมืองเก่าอย่างสวยงาม การใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมเมืองยโสธร (เทศบาลเมืองยโสธร, 2553) ในบริเวณย่านเมืองเก่าบ้านสิงห์ท่าเป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีแดง) ใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชย์กรรม ซึ่งแนวโน้มในอนาคตคาดว่าพื้นที่ในบริเวณชุมชนบ้านสิงห์ท่าจะเจริญเติบโตมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของถนน การขยายตัวของย่านพาณิชย์กรรมใหม่ที่มีความต่อเนื่องกับพื้นที่บ้านสิงห์ท่า การเริ่มเป็นที่รู้จักด้านการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมและงานสถาปัตยกรรม อีกทั้งภาครัฐยังไม่มีมาตรการชัดเจนในการควบคุมการต่อเติมดัดแปลง หรือการออกแบบสร้างอาคารใหม่ให้มีความกลมกลืนกับอาคารที่มีคุณค่า ในปัจจุบันยังคงมีอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมเก่าแก่ เช่น ตึกเก่า อาคารเรือนไม้ ห้างแถวเก่า และบ้านดิน ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก จีน เวียดนาม ผสมผสานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สมัยที่ฝรั่งเศสปกครองทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในช่วงรัชกาลที่ 6 และ 7 ปรากฏลวดลายศิลปะทั้งดงาม มีวัดเก่าแก่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนซึ่งกระจายอยู่โดยรอบได้แก่ วัดสิงห์ท่า วัดมหาธาตุ วัดศรีไตรภูมิ วัดอัมพวัน

และวัดศรีธรรมมาราม โบราณสถานเก่าแก่เหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์บ้านเมือง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์แต่ละเมืองที่ควรอนุรักษ์และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อเก็บเป็นสมบัติล้ำค่าของท้องถิ่นและของประเทศไทยให้ลูกหลานได้ศึกษาต่อไป

ผลกระทบจากการโยกย้ายศูนย์การค้าใหม่ ทำให้อาคารบางส่วนถูกทิ้งร้าง สภาพชุมชนและอาคารสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ขาดการอนุรักษ์ และดูแลรักษาให้สมกับที่เคยเป็นเมืองเก่าที่มีอารยธรรมความเจริญรุ่งเรือง เป็นที่ภาคภูมิใจของจังหวัด ขาดการเชื่อมต่อของพื้นที่กิจกรรมระหว่างชุมชน พื้นที่สาธารณะและอาคารสาธารณะสำคัญถูกละเลยปล่อยให้มีสภาพทรุดโทรมและขาดการใช้งาน ขาดแนวทางการอนุรักษ์พื้นที่และอาคารสำคัญต่างๆ สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ชุมชนขาดการดูแลให้ไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการทำลายสภาพภูมิทัศน์ในบริเวณพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ชุมชนขาดความชัดเจนของการเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ การใช้ประโยชน์ที่ดินและผังเมืองรวมยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และประเด็นสำคัญคือประชาชนรุ่นใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนตนเอง

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า และการขยายตัวของพื้นที่เมืองใหม่

จากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพดังกล่าวได้ส่งผลให้คุณค่าและเอกลักษณ์ของพื้นที่ ตลอดจนความสำคัญทางประวัติศาสตร์ได้จางหายไป นำมาสู่การศึกษาเพื่อหาแนวทางการจัดการย่านพาณิชย์กรรมเก่า ด้วยการสร้างความเข้าใจในพัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน รวมถึงบทบาทและศักยภาพของชุมชนสิงห์ท่าในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพชุมชนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์เมือง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ พัฒนา และส่งเสริมเอกลักษณ์ของย่านพาณิชย์กรรมเก่า

กรอบทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การศึกษาวิจัยที่ผ่านมา

ภาพที่ 2 แสดงกรอบการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

การศึกษาวิจัยที่ผ่านมา

1. ลักษณะของเมืองประวัติศาสตร์

ธาดา สุทธิธรรม (2533: 142-150) ได้กล่าวว่าลักษณะ ของเมืองประวัติศาสตร์มีช่วงอายุหลาย ลักษณะ แบ่งตามช่วงอายุของเมืองได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) เมืองร้าง (Abandoned/Dead Ancient/Historic City) เป็นเมืองที่เคยมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือหลายช่วงเวลา ก่อนที่จะถูกทิ้งร้างไป 2) เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้างและนำกลับมาใช้ใหม่ในปัจจุบัน เนื่องจากพื้นที่ในการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันถูกจำกัด ขึ้น 3) เมืองที่มีการพัฒนามาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเมืองโบราณหรือเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการใช้งานสืบเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน 4) เมืองถูกทิ้งร้างไปในช่วงระยะเวลาหนึ่งและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ ในยุคประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน

2. เอกลักษณ์ของเมือง

เป็นองค์ประกอบและสถานที่อันน่าจดจำ ซึ่งมีเอกลักษณ์มีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ดีของผู้คน บนพื้นฐานของมุมมองต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม เป็นประสบการณ์ความทรงจำที่ประทับใจต่อเมืองนั้นๆ

การรักษาเอกลักษณ์ของเมือง เป็นการเน้นให้ผู้เข้ามาเยือนได้มีความรู้สึกประทับใจที่ได้พบเห็นความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองได้ ซึ่งประกอบด้วย 1) เอกลักษณ์เชิงปริมาณ เป็นการพบเห็นสิ่งเหล่านั้นอยู่บ่อยๆ และหลายครั้ง 2) เอกลักษณ์เชิงคุณภาพ การได้พบองค์ประกอบที่เด่นชัด สื่อถึงความสำคัญของเมือง การศึกษาเอกลักษณ์ของเมืองมักใช้การศึกษา เอกลักษณ์ทางจินตภาพ และองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชน (Kevin Lynch, 1960) ซึ่งประกอบด้วย 1) ทางสัญจร (Paths) หมายถึง เส้นทางสัญจรหลักและรอง 2) ย่าน (Districts) ละแวกบ้านหรือย่านต่างๆ 3) ขอบ/เขต (Edges) เป็นแนวหรือเส้นกำหนดขอบเขตของย่าน 4) จุดสังเกต/จุดหมายตา (Landmarks) เป็นจุดสังเกตที่มีลักษณะเด่นภายในเมือง มีทั้งจุดสังเกตระยะไกลและจุดหมายตาระยะใกล้ 5) จุดรวม/ศูนย์รวม (Nodes) เป็นจุดรวมของกิจกรรมต่างๆ เป็นบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา

3. การอนุรักษ์ชุมชนเมืองที่มีคุณค่า

เนื่องจากเมืองเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรม ลักษณะของเมืองมีความพิเศษแตกต่างจากมรดกวัฒนธรรมประเภทอื่น การอนุรักษ์เมืองจึงมีเหตุผลเฉพาะด้วย (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556: 36-40) เหตุผลพื้นฐานของการอนุรักษ์เมืองประการแรก พิจารณาได้จากนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” โบราณสถานนั้นมีประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ประการที่สอง เป็นเหตุผลเชิงนามธรรมที่ไม่สามารถวัดได้ นั่นคือ ความรักชาติ (Patriotic) หรือความเป็นชาติ (Nationalistic) เหตุผลในข้อนี้ได้ใช้กันแทบทุกประเทศ เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมนั้นบ่งบอกถึงความเป็นชาติ อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและความรักชาติ เฮนรี ซานอฟ (Sanoff 1978: 44-45) ได้ให้เหตุผลของการอนุรักษ์เมืองมี 4 ประการ คือ 1) เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม 2) เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน 3) เพื่อความหลากหลายของสภาพแวดล้อม 4) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

4. หลักการของการอนุรักษ์เมือง

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร (2556: 42-50) ได้ประมวลและเรียบเรียงแนวทางการอนุรักษ์เมืองไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) การระบุแหล่งมรดกวัฒนธรรม ตามหลักเหตุผลของการอนุรักษ์ 2) การบูรณาการแผนการอนุรักษ์กับแผนพัฒนาเมือง 3) การควบคุมการเปลี่ยนแปลง อาจใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พิจารณาประเด็นกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินและขนาดของการพัฒนาและความหนาแน่น 4) การปกป้องแหล่งมรดกวัฒนธรรมด้วยการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน 5) การออกแบบสิ่งก่อสร้างเพิ่มเติม ในรูปแบบและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของย่านเมืองเก่า 6) การบริหารจัดการและบุคคลากรวิชาชีพ

5. การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน

การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน หมายถึง การสงวนรักษา ดูแล ป้องกันและปรับปรุงชุมชนหรือบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐาน มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพของแต่ละแห่งให้ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึงการเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนในดุลยภาพที่เหมาะสมทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากที่สุด การพัฒนาบริเวณที่มีงานสถาปัตยกรรมหรือพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ ควรเป็นการพัฒนาที่มีกรอบจำกัดให้พัฒนาที่ไม่ทำลายบริเวณที่ควรอนุรักษ์ การพัฒนาลักษณะนี้เรียกว่า “การพัฒนาเชิงอนุรักษ์” (ประสงค์ เอี่ยมอนันต์, 2543)

การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการดำเนินงานสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดีขึ้น

ในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่ามี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ สื่อออนไลน์ แผนที่ ฯลฯ รูปแบบที่ 2 ข้อมูลพื้นที่ศึกษาที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลทางกายภาพใช้เครื่องมือประกอบไปด้วย แบบสำรวจพื้นที่ แบบสำรวจอาคาร การบันทึกภาพ แผนที่ และแผนผัง ส่วนการรวบรวมข้อมูลเชิงประชากร สังคม และวัฒนธรรม ใช้เครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยการวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในย่านพาณิชย์กรรมเก่าบ้านสิงห์ท่า โดยใช้ตารางสำเร็จกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามแบบ Yamane จำนวนประชากร 750 คน ใช้ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$ เท่ากับจำนวน 88 คน และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ยินดีให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ประกอบด้วยนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองยโสธร ผู้เชี่ยวชาญที่เคยศึกษาเกี่ยวกับชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่า และลูกหลานเจ้าเมืองซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการร่วมอนุรักษ์ชุมชนและถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลที่ต้องการทราบจากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อาคาร กิจกรรมเฉพาะของชุมชน ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน

ภาพที่ 3 แสดงกรอบวิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ แบบสำรวจพื้นที่ชุมชน และ แบบสำรวจอาคาร โดยศึกษาในภาพรวม บันทึกองค์ประกอบที่มีเอกลักษณ์ทางกายภาพลงในแผนที่โดยใช้แนวทางการศึกษาจินตภาพของเมือง (Lynch, 1960) และทำการสำรวจจากแบบสำรวจอาคาร เพื่อบันทึกข้อมูลในรายละเอียดของอาคารและองค์ประกอบสำคัญของชุมชน ผลการสำรวจพบองค์ประกอบทางกายภาพที่สำคัญของชุมชน 33 แห่ง ประกอบด้วย อาคารสถานที่ทางสังคมและวัฒนธรรม 13 แห่ง และบ้านพักอาศัย 20 หลัง และพบว่าภาพรวมของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีการอยู่อาศัย ดูแลรักษา ซ่อมแซม และใช้พื้นที่ในองค์ประกอบทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอยู่อย่างสม่ำเสมอ มีพื้นที่สาธารณะบางส่วนที่ควรออกแบบปรับปรุงเพื่อให้เกิดกิจกรรมการใช้งาน และสร้างความชัดเจนแก่ลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ

ผู้ตอบแบบสอบถาม 88 คน เป็นชาย 37 คน คิดเป็นร้อยละ 42 เป็นหญิง 51 คน

คิดเป็นร้อยละ 58

อาคารส่วนใหญ่ใช้เพื่อการพักอาศัย ร้อยละ 82 สภาพอาคารมีการต่อเติม ร้อยละ 48 อาคารส่วนใหญ่ มีอายุอาคาร 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76 โดยเป็นตึกปูน ตึกปูนผสมไม้และบ้านดิน มีอายุอาคารมากกว่า 90 ปี

กิจกรรมที่บ่งบอกความเป็นชุมชนสิงห์ท่าในปัจจุบันคือ การตักบาตรย้อนยุคถนนคนเดิน ร้อยละ 42 กิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติจากอดีตถึงปัจจุบันและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านสิงห์ท่าคือ บุญบั้งไฟ ร้อยละ 40

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนย่านพาณิชย์กรรมเก่าบ้านสิงห์ท่า ทั้งด้านสถาปัตยกรรมและกิจกรรมต่างๆ เห็นด้วยร้อยละ 100 เนื่องจากต้องการให้อาคารมีสภาพดีคงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงามไว้ และกิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น อาทิ การตักบาตรย้อนยุคและถนนคนเดินทุกวันพุธ ทำให้ชุมชนมีชีวิตชีวา ค้าขายได้ดียิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่างเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ร้อยละ 69 ส่วนใหญ่ร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี

เมื่อมีการจัดประชุม พูดคุยแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 61 อยากให้มีการแบบพูดคุยเป็นกันเอง อย่างไม่เป็นทางการและดำเนินการต่อเนื่อง

จากการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และข้อมูลจาก แบบสอบถาม ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง

1) ด้านกายภาพ พบว่า ชุมชนบ้านสิงห์ท่ามีเส้นทางสัญจร (Path) ที่สะดวก ถนนสายหลักของชุมชนคือ ถนนวชิราวุธ ถนนอุทัยรามฤทธิ์ ถนนวิหะจรรย์ค์ มีพื้นที่ศูนย์รวม (Node) เล็กๆ ใน

ชุมชน อาทิ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง โรงจ้าว ลานกิจกรรมบริเวณตรงข้ามศาลหลักเมือง ด้านทางทิศตะวันออกมีแม่น้ำชี แบ่งเขต (Edge) ปกครองระหว่างจังหวัดยโสธรกับจังหวัดร้อยเอ็ด มีจุดหมายตา (Landmark) หรือจุดสังเกตของย่าน เป็นชุมประตูเมือง มีความเป็นย่าน (District) ชุมชนเก่าที่แสดงออกด้วยลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารเก่าที่สวยงาม แต่ปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนลักษณะสถาปัตยกรรมและมีแนวโน้มจะสูญสลายไป จากการเข้ามาแทนที่ของเทคนิคการก่อสร้างรวมทั้งวัสดุสมัยใหม่

2) รูปแบบทางสถาปัตยกรรม พบว่า อาคารเก่าส่วนใหญ่อยู่โดยรอบวัดสิงห์ท่า และบริเวณถนนสายหลัก ลักษณะสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์คือรูปแบบตึกปูน ตึกปูนผสมไม้ และบ้านดิน มีการก่อสร้างโดยช่างชาวจีน ชาวเวียดนาม ผสมผสานกับฝีมือช่างพื้นถิ่นอีสาน

ภาพที่ 4 รูปแบบตึกปูนและตึกปูนผสมไม้

ภาพที่ 5 รูปแบบบ้านดิน

3) ด้านสังคม วัฒนธรรม พบว่าบ้านสิงห์ท่าเป็นชุมชนพักอาศัยมีความเงียบสงบ เต็มไปด้วยกลิ่นอายของวัฒนธรรมไทย จีนและตะวันตกที่สะท้อนผ่านงานสถาปัตยกรรมและสถานที่สำคัญต่างๆ ปัจจุบันมีกิจกรรมใหม่สร้างความมีชีวิตชีวาแก่เมืองยิ่งขึ้น อาทิ “กิจกรรมถนนคนเดิน” และ “กิจกรรมตักบาตรย้อนยุค” โดยสืบเนื่องมาจากปี พ.ศ.2554 เป็นปีครบรอบ 200 ปีของบ้านสิงห์ท่า จังหวัดและชาวเมืองยโสธรร่วม

กันจัดโครงการ “ถนนคนเดิน 200 ปี บ้านสิงห์ท่า” จึงเกิดกิจกรรมการตักบาตรย้อนยุค กิจกรรมการค้า และการแสดงมากมาย ณ บริเวณเมืองเก่าแห่งนี้ กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตของชาวสิงห์ท่าอย่างลงตัว

จากการดำเนินการวิจัย สรุปได้ว่าชุมชนเมืองคัมภีร์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

- 1) โครงสร้างทางกายภาพที่เป็นสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม อาทิ อาคารสำคัญต่างๆ มีการใช้ประโยชน์พื้นที่หลากหลายรูปแบบ รวมตัวเป็นย่านชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
- 2) โครงสร้างชุมชนที่สร้างสรรค์ให้สภาพชุมชนมีชีวิตชีวา คือ กลุ่มคนที่อาศัยในพื้นที่ การดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สืบทอดกิจการค้าและการบริการมาจากรุ่นสู่รุ่น

ภาพที่ 6 กิจกรรมของชุมชนที่สะท้อนคุณค่าของย่านพาณิชย์กรรมเก่า ชุมชนบ้านสิงห์ท่า

2. บทบาท ศักยภาพ และปัญหาของชุมชนบ้านสิงห์ท่า

จากการศึกษาพบว่า หลายพื้นที่ในชุมชนย่านพาณิชย์กรรมเก่าบ้านสิงห์ท่ามีศักยภาพในการพัฒนา เนื่องจากมีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพ สถาปัตยกรรม สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นชุมชนเก่า มีแหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่โล่ง และพื้นที่สาธารณะที่สามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองโยธธรรได้ ดังนี้

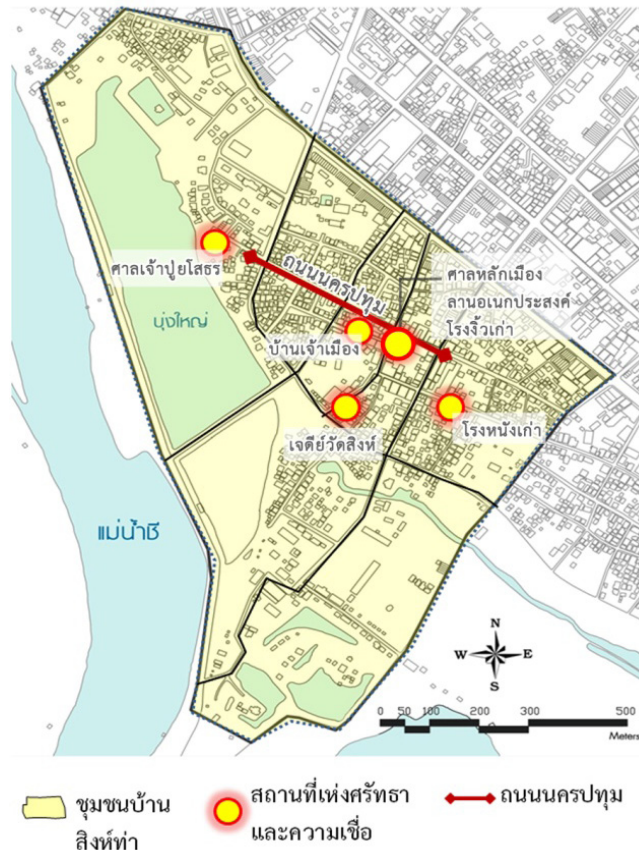
1) ย่านเมืองเก่า เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวโยธธรรปรากฏโดยทั่วไปบริเวณย่านเมืองเก่า มีการผสมผสานรูปแบบจากช่างพื้นถิ่นของชาวโยธธรร ช่างจีนและช่างเวียดนาม มีทั้งบ้านดิน ตึกปูน ตึกปูนผสมไม้ แต่หลายอาคารมีสภาพทรุดโทรม ควรได้รับการปรับปรุง บางหลังถูกปล่อยทิ้งร้างหรือเป็นที่เก็บของ ควรมีการปรับปรุงอาคารและภูมิทัศน์ให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของพื้นที่

2) ถนนนครปฐม บริเวณจุดตัดกับถนนวชิราวุธฯ จนถึงจุดตัดกับถนนวิริยะอำรุง แม้เป็นถนนสายรองของชุมชน แต่เป็นเสมือนใจกลางชุมชนบ้านสิงห์ท่า มีร้านค้าขายของชำ ขายอาหารและมีการสัญจรมากกว่าถนนสายอื่นๆ เป็นพื้นที่จัดงานประเพณีและกิจกรรมต่างๆ มากมาย แม้ปัจจุบันจะมีการปูพื้นถนน

อย่างสวยงาม เน้นความสำคัญของย่านเมืองเก่า แต่ด้วยระยะความกว้างของถนนมากแต่ขาดร่มเงา ทำให้พื้นที่ขาดความร่มรื่น หากมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพิ่มพืชพรรณ บริเวณนี้น่าจะมีการใช้พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างหน้าบ้านกับถนนที่ดียิ่งขึ้น

3) สถานที่แห่งศรัทธาและความเชื่อ สถานที่เหล่านี้เป็นสมบัติของเมือง เป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้คนสามารถเข้าถึงและไปใช้พื้นที่ได้อย่างไม่เคอะเขิน เนื่องจากการรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ได้แก่ วัดมหาธาตุ (พระอารามหลวง) วัดอัมพวัน วัดสิงห์ท่า วัดศรีไตรภูมิ (วัดกลาง) ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เจดีย์ (ธาตุ) วัดสิงห์ท่า ศาลเจ้าปู่โสธร หอมเหล็ก และบ้านเจ้าเมือง

4) โรงหนังเก่า (ยโสธรภาพยนตร์) เป็นโรงหนังแห่งแรกของเมืองยโสธร ปัจจุบันไม่ได้ทำการฉายหนังแล้ว หากมีการปรับปรุงอาคารให้เป็นพิพิธภัณฑ์ของเมืองยโสธร เสมือนโรงหนังนี้ได้ฉายเรื่องราวในอดีตบอกเล่าให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าและสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชุมชนตนเอง

ภาพที่ 7 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาจึงเสนอแนะแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า ใน 3 ประเด็น คือ ด้านเอกลักษณ์ของพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

1. การสร้างความชัดเจนทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า (ตามแนวทางการศึกษาของ Lynch (1960) และผลการสำรวจพื้นที่) โดยการเติมองค์ประกอบทางจินตภาพที่ช่วยจดจำสภาพแวดล้อม และสร้างความประทับใจของเมือง 5 ประการ ดังนี้

1.1) ทางสัญจร (Paths) การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนสายหลัก โดยการออกแบบ ติดตั้งอุปกรณ์ประกอบถนน (Street Furniture) รูปแบบที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของย่าน ใช้พืชพรรณในการสร้างความร่มรื่น และนำสายตาสู่ย่านชุมชนเก่า การปรับเปลี่ยนวัสดุปูพื้นถนนสายหลักซึ่งสัมพันธ์กับการแสดงออกถึงความชัดเจนของย่าน ควบคุมการใช้พื้นที่ริมสองฝั่งถนนที่จะไม่ก่อให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่งามตา

1.2) ย่าน (Districts) อนุรักษ์และพัฒนาภาพลักษณ์ของพื้นที่โดยรวม ในองค์ประกอบต่างๆ อาทิ

- สถาปัตยกรรม ควรออกแบบให้มีขนาด สัดส่วน ความสูง โทนสีและระยะห่างจากถนน ที่สอดคล้องกับบริบทของย่าน การปรับปรุงหรือสร้างใหม่ โดยคำนึงถึงรูปแบบของอาคารเดิมที่มีคุณค่าและมีเอกลักษณ์โดดเด่นในพื้นที่

- การติดตั้งป้ายร้าน/ป้ายโฆษณา ควรให้อยู่ในแนวเดียวกันทั้งย่าน ไม่กีดขวางทางเดิน มีขนาดที่ใกล้เคียงกัน วัสดุและโทนสีไม่สะท้อนแสง หรือโดดเด่นจนขัดแย้งกับบริบท

- อุปกรณ์ประกอบถนน (Street furniture) รวมทั้งการปูพื้นถนน ที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ ทำจากวัสดุที่ทนทานต่อแดด ลม ฝน ไม่เก็บความร้อน และจัดวางไม่กีดขวางทางเดินเท้า

- การจัดภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมต่อความร่มรื่น สวยงาม การใช้งานได้จริง เกิดความปลอดภัย ไม่บดบังต่อมุมมอง ไม่เกิดมุมอับหรือยากต่อการใช้งาน

1.3) ขอบ/เขต (Edges) การสร้างความชัดเจนด้านกายภาพให้แก่เส้นทางและย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า จะเป็นสิ่งที่ช่วยแสดงขอบเขตของย่านชุมชนเก่าให้มีความชัดเจนตามไปด้วย เนื่องจากชุมชนไม่ได้มีการแบ่งแยกขอบเขตที่ชัดเจนกับเมือง ดังนั้นลักษณะของเส้นทางที่มีเอกลักษณ์และองค์ประกอบของย่านชุมชนเก่าที่ชัดเจนจะช่วยให้รับรู้ถึงขอบเขตของย่านชุมชนเก่าได้ รวมทั้งอีกฟากฝั่งของแม่น้ำชีในยามค่ำคืนก็สามารถมองเห็นแสงไฟเป็นแนวบริเวณถนนริมน้อยบึงใหญ่ เห็นขอบเขตของย่านชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่าได้เช่นกัน

1.4) จุดสังเกต/จุดหมายตา (Landmarks) การสร้างชุมประตุนำเข้าสู่ย่านพาณิชย์กรรมเก่าชุมชนบ้านสิงห์ท่า เพื่อเป็นจุดสังเกต จุดหมายตาให้จดจำทิศทางได้ง่ายสำหรับผู้มาเยือน แสดงออกถึงความสำคัญของถนนและย่านชุมชน

1.5) ศูนย์รวม (Nodes) การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะของชุมชน ได้แก่

- ลานอเนกประสงค์หน้าศาลหลักเมือง โดยมีแนวคิดในการออกแบบคือ

ออกแบบพื้นที่ลานเดิมให้เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวโดยใช้ลักษณะของรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คล้ายระบียงทางเดิน เพื่อจัดแสดงประวัติความเป็นมาของชุมชน เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวโดยในส่วนนิทรรศการที่จัดแสดงจะเป็นเรื่องราวของชุมชน รูปถ่ายเก่า ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ อีกทั้งยังคงลานเอนกประสงค์เป็นสวนกลางพื้นที่เพื่อเป็นที่พักผ่อนสาธารณะเช่นเดิม

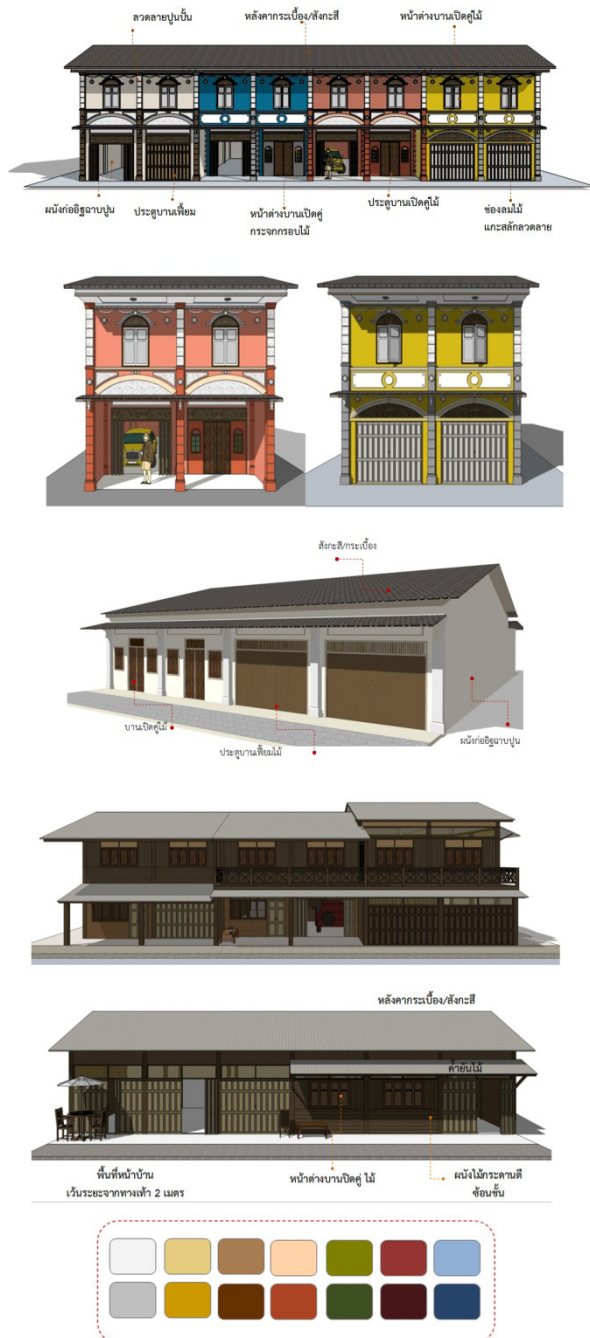
- โรงภาพยนตร์เก่า (ยโสธรภาพยนตร์) โดยมีแนวคิดในการออกแบบคือ ปรับเปลี่ยนประโยชน์การใช้อาคารเพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านสิงห์ท่า เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ และจัดแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของบ้านสิงห์ท่า เป็นที่เก็บข้อมูลหลักที่สำคัญในการบอกถึงประวัติศาสตร์ของชุมชนแก่ชนรุ่นหลังและนักท่องเที่ยว

การสร้างความชัดเจนทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของย่าน

ภาพที่ 8 แสดงลักษณะทางกายภาพที่จำเป็นต่อการรักษาองค์ประกอบของย่าน

ภาพที่ 9 แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมที่จำเป็นต่อการรักษาองค์ประกอบของย่าน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน

จากแบบสอบถามพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69 เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่สุดการพัฒนาต้องสร้างความยั่งยืนให้เกิดคุณภาพของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการบริหารจัดการ (อคิน รพีพัฒน์, 2527) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอมาตรการการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม อาทิ

- 2.1) มาตรการทางการเงิน จูงใจให้เจ้าของอาคารอนุรักษ์อาคาร การยกย่องให้รางวัล แก่บุคคลและอาคารเก่าที่มีคุณค่า การให้รางวัลแก่สถานที่
- 2.2) ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ออกความคิดเห็น และมีบทบาทในการอนุรักษ์ โดยเป็นอาสาสมัครและผู้เชี่ยวชาญ
- 2.3) การฝึกอบรมสร้างรายได้แก่ท้องถิ่น การสร้างความต่อเนื่องในการอนุรักษ์ซึ่งช่วยในการสร้างพื้นฐานและทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์แก่ประชาชน
- 2.4) การจัดประชุมระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ เพื่อทราบความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

3. การควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ

ความสำเร็จของการอนุรักษ์เมืองจำเป็นต้องมีการควบคุม ประกอบด้วยข้อเสนอแนะดังนี้

3.1) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- เทศบาลเมืองยโสธร สมควรพิจารณาออกกฎหมาย เทศบัญญัติ ให้มีเนื้อหาและรายละเอียดที่เจาะจงประเด็นการอนุรักษ์และส่งเสริมพื้นที่ของตนเองมากขึ้น มีความชัดเจนมากกว่าแนวปฏิบัติในปัจจุบัน โดยเน้นเพิ่มเติมเนื้อหาการควบคุมสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะรูปแบบอาคารที่สร้างในพื้นที่และการใช้ประโยชน์อาคาร

- การจัดทำผังเมืองรวมและกำหนดข้อบัญญัติการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทำผังแม่บทที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์และบริบทของชุมชนย่านพาณิชย์กรรมเก่าบ้านสิงห์ท่า เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน การคมนาคม ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การวางผังพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เฉพาะ

- มีการตรวจสอบ ติดตามดูแล ควบคุมพื้นที่อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ ออกเป็นข้อบังคับในการปฏิบัติงานในเทศบาลเมืองยโสธร

3.2) ด้านกายภาพ

- ควรทำการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และอาคารสำคัญ
- ควรนำเสนอรูปแบบกายภาพที่สอดคล้องกับย่านวัฒนธรรม ให้มีเนื้อหาการออกแบบที่ลงลึกในรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม
- การถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการในการรักษาและป้องกันอัตลักษณ์ รวมถึงการจัดทำคู่มือดูแลอาคารที่มีรูปแบบที่เข้าใจง่าย

3.3) ด้านการบริหารจัดการ

- การบริหารจัดการพื้นที่โดยสำนักงานเทศบาลเมืองยโสธร ต้องสามารถโยกย้ายความสำคัญของพื้นที่สู่แผนพัฒนาระดับจังหวัด และองค์กรเอกชนหรือองค์กรทางด้านการอนุรักษ์ องค์กรส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวอื่นๆ

- การสนับสนุนในด้านงบประมาณสำหรับการซ่อมแซมและดูแลรักษา รวมถึงโครงการที่สร้างเพื่อส่งเสริมบุคคลลักษณะของพื้นที่ชุมชน

- เทศบาลเมืองยโสธรจัดทำบัญชีอาคารทางประวัติศาสตร์

- การส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสม สร้างแรงจูงใจต่อการพักอาศัยและการดูแลรักษา

สรุปได้ว่าแนวทางการจัดการพื้นที่ที่ต้องพิจารณา 1) ลักษณะทางกายภาพ สถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม องค์ประกอบของเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ 2) วิถีชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในย่าน 3) นโยบายด้านการบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม มาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ การสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น ทั้ง 3 ส่วนนี้จะเป็นสิ่งที่หลอมรวมกันจนทำให้ชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่า มีคุณค่าปรากฏในจิตใจและเกิดประโยชน์ใช้สอยของตัวชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

- ควรศึกษากลุ่มผู้อาศัยที่ย้ายเข้ามาเช่าห้องแถวเก่าในชุมชนบ้านสิงห์ท่า ในเรื่องความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนดั้งเดิม เพื่อหาแนวทางในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีไว้

- ควรมีการศึกษาลักษณะกิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น

- หากมีการเสนอแนะกิจกรรมใหม่เข้าไปในพื้นที่ ควรมีการทดลอง และเสนอทางเลือกที่หลากหลาย เช่น การทดลองเส้นทางจักรยาน ร้านอาหารที่จะพบ จุดพักที่เหมาะสม เป็นต้น ประเมินผลและเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับพื้นที่บริการต่างๆ เพื่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานพื้นที่อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ถนนม ตะนา และคณะ. (2546). การขยายตัวของชุมชนลุ่มแม่น้ำชี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย.

เทศบาลเมืองยโสธร. (2553). โครงการศึกษาและจัดทำแผนแม่บทเพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนบ้านสิงห์ท่า. ยโสธร: ม.ป.พ.

ธาดา สุทธิธรรม. (2533). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุรักษ์สถานและแหล่งโบราณคดี. กรุงเทพฯ: บริษัท หิรัญพัฒน์ จำกัด.

ประสงค์ เอี่ยมอนันต์. (2543). โครงการกรุงรัตนโกสินทร์. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ.

5 กรกฎาคม. ม.ป.ท.

ยงนิศร์ พิมลเสถียร. (2556). การปรับปรุงฟื้นฟูเมืองและการอนุรักษ์เมือง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัชรารณณ์ เครือพันธ์. (2554). “แนวทางการฟื้นฟูบริเวณชุมชนเก่าบ้านสิงห์ท่าจังหวัดยโสธร” .

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย
ในการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.

Lynch, Kevin. (1960). *The Image of City*. Cambridge, MA: M.I.T. Press.

Sanoff, Henry (1978). *Designing With Community Participation*. New York: McGraw Hill.